

ANALIZA COSTURILOR TARIFARE LA CULTIVAREA FLORII-SOARELUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

ION VASELA CU, dr., cercet. t., coordonator, INCE
DANAIA BE IVU, cercet. t., INCE

Due to the wide use in food industry and the economic profitability, sunflower is one of the main technical cultures produced in Moldova.

This article aims to analyze the dynamic and structure of the last three years sunflower cultivation costs in order to identify ways to use the necessary technological elements.

Keywords: sunflower, costs normally cost structure

Datorit utiliz rii largi în alimenta ie i rentabilit ii economice, floarea-soarelui este una dintre culturile tehnice principale produse în Republica Moldova. În prezentul articol se analizeaz dinamica i structura costurilor la cultivarea floarii-soarelui, din ultimii trei ani, în vederea identific rii c ilor de utilizare a elementelor tehnologice necesare.

Cuvinte cheie: floarea-soarelui, costuri normate, structura costurilor.

JEL Classification: Q12, J32, O13, P23, P22

Introducere. Floarea-soarelui este cultura tehnic principal în Republica Moldova. În ultimii ani, cultura de floarea-soarelui, atingând o suprafa de 300 mii ha, ocup peste 20% din suprafa a total îns mân at cu culturi agricole i 78-85% din suprafa a îns mân at cu culturi tehnice.

Con inutul de baz . Semin ele de floarea-soarelui se folosesc pentru ob inerea uleiului vegetal. Uleiul de floarea-soarelui ocup unul din primele locuri în ceea ce prive te caloricitatea i calit ile gustative. De aceea acest produs este utilizat pe scar larg de c tre popula ie pentru hran , iar în industria alimentar pentru fabricarea conservelor din legume i pe te. Floarea-soarelui este i o cultur melifer , fiecare hectar de această plant poate da câte 20-50 kg de miere de albine. În componen a semin elor de floarea-soarelui con inutul uleiului atinge nivelul de 45%.

Turtele ob inute dup extragerea uleiului din semin ele de floarea-soarelui prezint un nutre foarte bogat în substan e nutritive care pot fi utilizate pentru hr nirea tuturor speciilor de animale folosite pentru producerea laptelui, c rni i ou lor.

Floarea-soarelui este o cultur , care se deosebe te printr-un nivel ridicat de rentabilitate. În 2010 – 2011, în Republica Moldova, nivelul de rentabilitate a cultiv rii floarii-soarelui a ajuns la 89,8 i 71%, iar în 2012 acest nivel a coborât pân la 42,4%, iar rentabilitatea culturilor gr un oase n-a dep it 10%. În acest an pre ul de cost al semin elor de floarea-soarelui a dep it nivelul de 4434 lei pentru o ton .

Reie ind din necesit ile utiliz rii floarii-soarelui pentru producerea uleiului vegetal i a altor produse favorabile pentru sectorul agroalimentar al Republicii Moldova, această cultur a fost inclus în componen a produselor pentru care se elaboreaz tarife de costuri. Pentru semin ele de floarea-soarelui tarifele de costuri se elaboreaz ultimii zece ani pentru fiecare an. Metodele de baz pentru elaborarea tarifelor de costuri au fost prezentate în publica iile din anii 2011-2013. Pentru floarea-soarelui prezent m tarifele de costuri elaborate în 2014, tabelul 1.

Tabelul 1. Tarife de costuri normate ale semin elor de floarea-soarelui, în 2014, lei

Specificare	Întreprinderi mari						Întreprinderi mijlocii					
	Recolta la hectar, q						Recolta la hectar, q					
	15		20		25		15		20		25	
	la ha	la q	la ha	la q	la ha	la q	la ha	la q	la ha	la q	la ha	la q
1. Consumuri variabile - total	7249	483,23	7364	368,22	8266	330,64	7511	500,71	8811	440,56	10143	405,73
inclusiv:												
1.1. Semin e	276	18,43	314	15,72	346	13,83	304	20,27	346	17,29	381	15,24

Specificare	Întreprinderi mari						Întreprinderi mijlocii					
	Recolta la hectar, q						Recolta la hectar, q					
	15		20		25		15		20		25	
	la ha	la q	la ha	la q	la ha	la q	la ha	la q	la ha	la q	la ha	la q
1.2. Îngr. minte	658	43,89	880	43,99	1100	44,00	757	50,48	1008	50,40	1261	50,43
1.3. Preparate chimice	180	11,97	394	19,71	782	31,27	212	14,12	485	24,27	923	36,94
1.4. Opera ii mecanizate	4509	300,58	4720	235,98	4830	193,19	4429	295,26	4993	249,66	5463	218,54
1.5. Opera ii manuale	1415	94,30	842	42,09	968	38,72	1662	110,77	1806	90,30	1916	76,65
1.6. Alte consumuri variabile	211	14,06	215	10,74	240	9,61	147	9,82	173	8,65	199	7,94
2. Consumuri constante – total	2125	141,68	2164	108,21	2409	96,37	1238	82,52	1426	71,30	1611	64,45
inclusiv:												
2.1. Uzura mijloacelor fixe	50	3,36	59	2,95	69	2,77	34	2,28	45	2,23	50	2,01
2.2. Impozite și taxe	182	12,16	182	9,12	182	7,30	182	12,16	182	9,12	182	7,30
2.3. Plățile de arendă	1675	111,66	1701	85,07	1910	76,38	871	58,08	1022	51,11	1176	47,04
2.4. Alte consumuri constante directe	218	14,50	221	11,07	248	9,92	150	10,01	177	8,84	202	8,09
3. Consumuri directe - total	9374	624,91	9528	476,43	10675	427,01	8749	583,23	10237	511,86	11754	470,18
4. Consumuri indirecte	281	18,75	286	14,30	320	12,82	175	11,65	205	10,26	235	9,39
5. Costul normat	9655	643,66	9814	490,73	10995	439,83	8924	594,88	10442	522,12	11989	479,57

Sursa: INCE, calcule realizate de autori.

Analiza datelor din tabelul de mai sus arată că prețurile pentru cultivarea floarea-soarelui, în anul curent, se vor majora față de 2013 cu 7,5%, pentru întreprinderile mari și cu 6,1% pentru întreprinderile mijlocii.

În 2014, costurile operațiilor mecanizate s-au majorat, pentru întreprinderile mari, cu 9,6%, iar pentru întreprinderile mijlocii, cu 6,6%, față de 2013. S-au majorat și costurile operațiilor manuale cu 11%, datorită majorărilor salariale care au avut loc în agricultură din 2014.

Anul 2013 a fost un an favorabil pentru agricultură, recolta culturilor agricole majorându-se sensibil. Acest fapt a permis producătorilor agricoli să reducă prețul semințelor de floarea-soarelui cu 10%, în 2014.

Prețul îngrășămintelor, în 2014, s-a majorat față de 2013 cu 5%, iar costul preparatelor chimice utilizate pentru protecția culturilor agricole s-a majorat cu 10%.

Dinamica modificării tarifelor de costuri ale semințelor de floarea-soarelui este prezentată în tabelul 2.

Tabelul 2. Tarife de costuri ale semin elor de floarea-soarelui, pentru întreprinderile mari i mijlocii, în anii 2012-2014, lei/q, recolta medie – 20 q/ha

Specificare	Întreprinderi mari				Întreprinderi mijlocii			
	Perioad			Anul 2014, în %, fa de 2012	Perioad			Anul 2014, în %, fa de 2012
	2012	2013	2014		2012	2013	2014	
1. Consumuri variabile - total	322,10	344,43	368,22	114,3	378,90	414,25	440,56	106
Inclusiv:								
1.1. Semin e	12,50	17,50	15,72	125,8	13,75	19,25	17,29	125,7
1.2. Îngr minte	38,00	42,00	43,99	115,8	43,55	48,10	50,40	115,7
1.3. Preparate chimice	17,15	18,00	19,71	114,9	20,65	21,70	24,27	111,8
1.4. Opera ii mecanizate	205,20	218,55	235,98	115,0	219,85	234,80	249,66	113,6
1.5. Opera ii manuale	33,90	38,35	42,09	124,2	70,05	82,80	90,30	128,9
1.6. Alte consumuri variabile	13,35	10,05	10,74	70,0	11,05	8,10	8,65	78,3
2. Consumuri constante – total	97,70	102,30	108,21	110,8	61,90	68,10	71,30	115,2
inclusiv:								
2.1. Uzura mijloacelor fixe	2,40	2,65	2,95	122,9	1,80	2,00	2,23	123,9
2.2. Impozite i taxe	4,80	9,75	9,12	190,0	4,80	9,75	9,12	190,0
2.3. Pl ile de arend	74,40	79,55	85,07	114,3	43,95	48,05	51,11	116,3
2.4. Alte consumuri constante directe	16,10	10,35	11,07	68,8	11,35	8,30	8,84	77,9
3. Consumuri directe - total	419,80	446,75	476,43	113,4	440,80	482,35	511,86	116,1
4. Consumuri indirecte	21,00	13,40	14,30	68,1	13,20	9,65	10,26	77,7
5. Costul normat	440,80	460,15	490,73	111,3	454,00	492,00	522,12	115,0

Sursa: Realizat de autori.

În compara ie cu 2012, în 2014 costurile normate la cultivarea florei soarelui va cre te cu 11,3%, pentru întreprinderile mari, i cu 15%, pentru produc torii agricoli mijlocii. Motivul principal al major rilor costurilor de cultivare a florei soarelui reprezint cre terea pre urilor, fa de 2012, la semin e (cu 25,8%, pentru întreprinderile mari, i 25,7%, pentru întreprinderile mijlocii), îngr minte (cu 15,8% i, respectiv, 15,7%), opera iunile mecanizate (cu 15% i, respectiv, 13,6%) i opera iunile manuale (cu 24,2% i, respectiv, 28,9%).

În perioada studiat , s-au majorat considerabil impozitele pentru agricultori, cu 90%, fa de 2012. Structura costurilor tarifare la cultivarea florei soarelui este prezentat în tabelul 3.

Tabelul 3. Structura costurilor normate la cultivarea florei soarelui, în întreprinderile mari i mijlocii, în 2014, recolta medie 20 q/ha

Specificare	Întreprinderi mari		Întreprinderi mijlocii	
	Costul tarifar, la q	Structura costurilor tarifare, %	Costul tarifar, la q	Structura costurilor tarifare, %
1. Consumuri variabile - total	368,22	75,0	440,56	84,4
Inclusiv:				
1.1. Semin e	15,72	3,2	17,29	3,3
1.2. Îngr minte	43,99	8,9	50,40	9,7
1.3. Preparate chimice	19,71	4,0	24,27	4,6
1.4. Opera ii mecanizate	235,98	48,1	249,66	47,8
1.5. Opera ii manuale	42,09	8,6	90,30	17,3
1.6. Alte consumuri variabile	10,74	2,2	8,65	1,7

2. Consumuri constante –total	108,21	22,1	71,30	13,6
inclusiv:				
2.1. Uzura mijloacelor fixe	2,95	0,6	2,23	0,4
2.2. Impozite și taxe	9,12	1,9	9,12	1,7
2.3. Plățile de arendă	85,07	17,3	51,11	9,8
2.4. Alte consumuri constante directe	11,07	2,3	8,84	1,7
3. Consumuri directe - total	476,43	97,1	511,86	98,0
4. Consumuri indirecte	14,30	2,9	10,26	2,0
5. Costul normat	490,73	100,0	522,12	100,0

Sursa: Realizat de autori.

Datele din acest tabel demonstrează elementul principal în costurile tarifare pentru producerea semințelor de floarea-soarelui este costul operaunilor mecanizate. În întreprinderile agricole mari, costul operaunilor mecanizate atinge nivelul de 48,1%, iar în întreprinderile mijlocii – 47,8%.

În întreprinderile agricole mari, pe al doilea loc, în rândul cheltuielilor, se află cheltuielile de arendă a terenului, cu o pondere de 17,3% din totalul costurilor normate. În cazul întreprinderilor agricole mari din Republica Moldova, 90% din suprafața arabilă utilizată este arendată.

În întreprinderile mijlocii, ponderea cheltuielilor pentru arenda terenurilor reprezintă 9,8%. În întreprinderile agricole mijlocii din Republica Moldova, operează cu 50% de terenuri arabile arendate.

Pe locul al treilea în structura costurilor pentru producerea floarea-soarelui se află cheltuielile pentru îngrășămintele minerale, reprezentând 8,9% în întreprinderile mari și 9,7% în cele mijlocii. Diferența de cheltuieli pentru îngrășămintele minerale efectuate de cele două tipuri de întreprinderi agricole se datorează faptului că întreprinderile mijlocii la achiziționarea unei tone plătește mai mult, în comparație cu întreprinderile mari.

Pe locul al patrulea, în structura costurilor tarifare pentru producerea semințelor de floarea-soarelui, se află costurile pentru operaunile manuale.

8,6% din totalul cheltuielilor pentru producerea floarea-soarelui, în întreprinderile mari, se efectuează pentru lucrul manual, pondere care se dublează, ajungând la 17,3%, în întreprinderile mijlocii. Acest fapt se explică prin faptul că, în întreprinderile mari, nivelului de mecanizare al operaunilor tehnice este mai mare, în comparație cu întreprinderile mijlocii. Lucrurile manuale sunt practicate mai activ în întreprinderile agricole mijlocii, spre deosebire de cele mari.

Celelalte elemente tarifare ocupă în structura costurilor tarifare, ponderi de 4,0 – 2,3%, în întreprinderile mari, și 6 – 1,7%, în întreprinderile mijlocii.

Concluzii și recomandări: Floarea-soarelui este o cultură intens cultivată în Republica Moldova, datorită rentabilității economice, dar și utilizării sale variate.

Pentru o mai mare eficiență economică a acestei culturi sunt necesare omologarea și cultivarea noilor soiuri cu productivitate sporită și înnoirea echipamentului tehnic performant capabil să reducă costurile de producție.

Referințe bibliografice

1. BAJURA, T. et al. *Tarife de costuri în agricultură* : ghid practic. Institutul de Economie, Finanțe și Statistică. Chișinău: IEFS, 2012. 141 p. ISBN 978-9975-4381-4-8.
2. BAJURA, T. et al. *Tarife de costuri în agricultură* : ghid practic. Institutul Național de Cercetări Economice. Chișinău: INCE, 2013. 143 p. ISBN 978-9975-4185-3-9.
3. _____, _____, _____ : _____ : _____, 2006. 384 p. ISBN 978-9975-75-354-8.
4. INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE [accesat 28 mai 2014]. Disponibil: <http://www.ince.md/>

Recomandat spre publicare: 30.04.2014